

LIETUVOS RESPUBLIKOS ENERGETIKOS MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 38, LT-01104 Vilnius, tel. (8 5) 203 4696,
faks. (8 5) 203 4692, el. p. info@enmin.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 302308327

Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai 2022-08- Nr. (21.1-25Mr)3-
Į 2022-05-05 Nr. S-1315
Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui

DĖL SEIMO AUDITO KOMITETO SPRENDIMO

Atsižvelgdami į Lietuvos Respublikos Seimo Audito komiteto 2022 m. balandžio 30 d. sprendimo Nr. 141-P-10 dėl prisijungimo prie centralizuoto šilumos tiekimo (toliau – Sprendimas) 3-čią punktą „Siūlyti Vyriausybei, įvertinti galimybes priimti sprendimus dėl teisinių ir finansinių (tiek skatinamųjų, tiek sankcionuojančių) priemonių, skatinančių šalies gyventojus jungtis prie centralizuoto šilumos tiekimo“ (toliau – CŠT), teikiame Energetikos ministerijos atsakymą.

Energetikos ministerijos nuomone, CŠT pagrįstai laikomas vienu efektyviausiu ir mažiausiai aplinką teršiančiu, taip pat saugiausiu bei patikimiausiu gyventojų aprūpinimo šiluma būdu. Nacionaliniai šilumos ūkio sektoriaus politikos planavimo ir strateginiai dokumentai (Vyriausybės programos įgyvendinimo planas, Nacionalinės energetikos nepriklausomybės strategija (NENS), Nacionalinis energetikos ir klimato srities veiksmų planas) numato, kad teritorijose, kuriose veikia aplinkosauginiu požiūriu efektyvi CŠT, prioritetas būtų teikiamas šilumos vartotojų aprūpinimui centralizuotai tiekiamą šilumą. NENS pabrėžiama, kad viena iš Lietuvos energetikos sektoriaus stiprybių yra didžiojoje dalyje Lietuvos miestų veikiančios gerai išvystytos centralizuotos šilumos tiekimo sistemos, o pagrindinis strategijos tikslas šilumos ūkio srityje yra nuoseklus ir subalansuotas centralizuoto šilumos tiekimo sistemų atnaujinimas (optimizavimas), užtikrinantis efektyvų šilumos vartojimą, patikimą, ekonomiškai patrauklų (konkurencingą) tiekimą ir gamybą. NENS numatyta, kad vykdant šilumos ūkio plėtrą, atsinaujinančių energijos išteklių (AEI) dalis centralizuotai tiekiamos šilumos gamyboje turi sudaryti 2030 m. 90 proc., o iki 2050 m. – 100 proc.

Lietuvoje esantis gerai išvystytas centralizuoto šilumos tiekimo tinklas suteikia galimybes savivaldybėms daryti didelius ir greitus pokyčius šilumos sektoriuje (pvz. šilumos ūkio konversija pereinant nuo gamtinių dujų vartojimo prie biokuro) ir tam išnaudoti masto ekonomiją. Tam taip pat svarbi ir valstybės parama, be kurios minėta kuro konversija didintų galutinės šilumos kainas ir esamo rezultato nebūtų pasiekta. Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis 2021-2027 m. laikotarpyje planuojama finansuoti su CŠT susijusias priemones, kuriose prioritetas skiriamas nuosekliam energijos vartojimo efektyvumo, šilumos tiekimo patikimumo ir atsinaujinančių energijos išteklių dalies šilumos gamyboje didinimui. Energetikos ministerija, vertindama Lietuvos šilumos tiekėjų asociacijos (toliau – LŠTA) pasiūlymus dalį 2021-2027 m. Europos Sąjungos Sanglaudos fondo lėšų skirti paramai prijungimui prie CŠT sistemų bei sistemų plėtros galimybes, svarstė galimybę dalį Europos Sąjungos fondų investicijų, numatytų 2021-2027 metų laikotarpiui, skirti individualių namų (vieno ar dviejų butų gyvenamųjų namų) prijungimui prie CŠT tinklų, tačiau, atsižvelgiant į tokios intervencijos nedidelį rinkos potencialą (apie 2000 vnt. namų ūkių) ir į tai, kad Aplinkos ministerija pagal Klimato kaitos programą įgyvendino analogišką priemonę¹ (toliau – Priemonė), Energetikos ministerija, siekdama nedubliuoti investicijų, priėmė sprendimą

¹ Aplinkos ministerija pagal Klimato kaitos programą įgyvendina priemonę „Klimato kaitos programos subsidijų, skirtų gyvenamųjų namų prijungimui prie centralizuotai tiekiamos šilumos sistemos pakeičiant iškastinį kurą naudojančius šilumos įrenginius“, kuriai 2021 – 2022 metų laikotarpiui numatyta 2 mln. finansinė parama.

lėšų neperskirstyti ir ateityje, įvertinusi fizinių asmenų, pareiškėjų susidomėjimą Priemone bei jos įgyvendinimo rezultatus, vertinti lėšų perskirstymo tikslingumą papildomai.

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Aplinkos projektų valdymo agentūros (toliau – APVA) duomenimis, per Priemonės įgyvendinimo laikotarpį pateiktos 7 paraiškos, kurių vertė sudarė 36,3 tūkst. Eurų. LŠTA vertinimu, pirmajam kvietimui skirtas 5 mėn. terminas buvo per trumpas, todėl įgyvendinant Priemonę nebuvo pasiekta norimo rezultato dėl nesulaukto paraiškų skaičiaus, nes Priemonės efektyvesniam įgyvendinimui ir lėšų įsisavinimui reikalinga daugiau laiko, kad pareiškėjai spėtų pagal numatytas procedūras gauti daugiabučių namų gyventojų sutikimus keisti šildymo būdą, pasiruošti technines sąlygas, dokumentaciją ir kt. LŠTA nuomone, Priemonės įgyvendinimą tikslinga tęsti, nes per ilgesnį laiką priemonės patrauklumas ir apimtys išaugtų, o jeigu Priemonė apimtų finansavimą ne tik gyvenamiesiems bet ir visuomeniniams, komerciniams (negyvenamosios paskirties) pastatams, atsisakant iškastinio kuro ir prisijungiant prie miestų šilumos tinklų, tiekiančių „žaliąją“ energiją – paramos įsisavinimas būtų ženkliai didesnis (žr. pridedamą LŠTA rašto kopiją). LŠTA vertinimu, Priemonės patrauklumas būtų didesnis, jeigu parama būtų skiriama ir šilumos tiekimo tinklų plėtrai, prijungiant naujus vartotojus.

Energetikos ministerijos nuomone, šiame procese svarbi ir pačių savivaldybių ir šilumos tiekėjų lyderystė suteikiant gyventojams reikalingą informaciją apie galimybes prisijungti prie CŠT sistemos. Tai įrodo Kauno miesto savivaldybės pavyzdys – Kauno miesto savivaldybė, siekdama sumažinti gyventojams tenkančią finansinę būstų šildymo našą, papildomai skyrė dar 30 proc. paramą šilumos punkto įrengimui, iš viso parama šilumos punkto įrengimui prisijungiant prie CŠT sistemos, kartu su APVA skiriama 50 proc. kompensacija, sudarė 80 proc. Iš 7 Priemonės įgyvendinimo laikotarpiu pateiktų paraiškų, 5 paraiškos (4 daugiabučių namų ir 1 individualaus namo) buvo pateiktos Kauno mieste. Kauno miesto savivaldybės 30 proc. parama šilumos punkto įrengimui ir toliau teikiama. AB „Kauno energija“ duomenimis, prie CŠT prisijungti svarsto ir daugiau bendrijų, gyventojų. Bendrovė šilumos įvadą iki namo įrengia ir pajungia savo lėšomis, todėl prisijungimas prie centralizuoto šilumos tiekimo gyventojams itin parankus. Kaip pavyzdį būtų galima paminėti ir Kauno miesto savivaldybės sprendimą pilnai finansuoti prisijungimą prie miesto centralizuotų vandentiekio ir nuotekų tinklų.

Svarbu pažymėti, kad vystantis ir pingant technologijoms skirtoms alternatyviems daugiabučio namo individualaus (decentralizuoto) šildymo ir karšto vandens ruošimo technologiniams sprendimams (pvz. saulės kolektoriai, šilumos siurbliai, geoterminis šildymas ir kt.) konkurencija centralizuotam šilumos tiekimui nuolat auga ir ši konkurencija ateityje tik stiprės. Ilguoju laikotarpiu centralizuotas šilumos tiekimas išlaikys konkurencingumą tik tuo atveju jeigu sugebės pereiti prie atsinaujinančių energijos išteklių, t. y. integruojant saulės jėgaines į CŠT tinklus, pasitelkiant atliekinę šilumą, investuoti į šilumos siurblius, šilumos pasaugojimo technologijas, šildymo sektoriaus elektrifikaciją ir perėjimą prie vadinamojo *IV-osios kartos centralizuoto šilumos tiekimo*. Gyventojai turi teisę laisvai pasirinkti ekonomiškai naudingiausią aplinkos neteršiantį šildymo būdą, todėl Energetikos ministerija nemano, kad gyventojai turėtų būti verčiami jungtis prie CŠT sistemų – Energetikos ministerijos nuomone CŠT įmonės turėtų siekti didesnio efektyvumo ir konkurencingumo tam, kad gyventojai patys norėtų jungtis prie CŠT sistemų.

Energetikos ministerijos vertinimu, CŠT įmonių potencialas dar nėra pilnai išnaudotas, todėl būtina didinti CŠT sistemų energetinį efektyvumą, modernizuoti tinklus, mažinti tiekiamos šilumos netektis (šiuo metu pakeliui pas vartotoją tinkluose prarandama 1,2 TWh arba 15 proc. pagamintos šilumos energijos), pritaikant tinklus darbui žematemperatūriu režimu, įvairinti šilumos gamybos būdus (panaudoti atliekinę šilumą, saulės energiją, geotermiją, šilumos siurblius, investuoti į šilumos saugyklas), didinti atsinaujinančių energijos išteklių dalį šilumos gamyboje. Šilumos gamintojai turi plėsti savo veiklą, įvairinti teikiamas paslaugas, tapti savivaldybių žaliosios transformacijos varikliu.

Energetikos ministerija planuoja tęsti finansinės paramos teikimą CŠT sektoriui. 2021–2027 m. ES fondų investicijų programos Lietuvai (toliau – Investicijų programa)² 2.1 uždavinio „Skatinti naudoti energijos vartojimo efektyvumą didinančias priemones ir mažinti šiltnamio dujų išmetimus“ 3-iai veiklai „Didinti centralizuoto šilumos, karšto vandens ir vėsumos tiekimo sistemų energijos

² <https://esinvesticijos.lt/lt/pasirengimas-2021-2027/2021-2027-m-es-fondu-investiciju-programos-rengimas>

vartojimo efektyvumą bei plėsti sistemas“ planuojama skirti 27 mln. eurų finansinę paramą šioms veikloms:

- šilumos, vėsumos, karšto vandens apskaitos prietaisų su nuotolinio duomenų nuskaitymo funkcija, įrengimas (13,5 mln. Eur);
- naujų centralizuoto šilumos ir vėsumos tiekimo tinklų vamzdynų pastatymas ar modernizavimas (patobulinimas / pritaikymas darbui žematemperatūriu režimu) (13,5 mln. Eur).

Investicijų programos 2.2 uždavinio „Skatinti naudoti atsinaujinančiąją energiją“ 3-iai veiklai „Didinti AEI panaudojimą šilumos ir vėsumos gamybai CŠT sektoriuje“ planuojama skirti 75 mln. eurų finansinę paramą šioms veikloms:

- nedidelės galios biomasės kuro kogeneracijos jėgainių modernizavimas ar naujų įrengimas / iškastinio kuro ar biomasės kuro katilų keitimas į nedidelės galios biomasės kuro kogeneracijos jėgaines (26,25 mln. Eur);
- iškastinio kuro ar biomasės kuro katilų keitimas į didelio efektyvumo biomasės kuro katilus su šilumos siurbliais ar šilumos talpyklomis (11,25 mln. Eur);
- saulės jėgainių, šilumos siurblių, šilumos talpyklų diegimas (37,5 mln. Eur).

Apibendrinant, norėtume pažymėti, kad priimant sprendimus dėl priemonių, skatinančių šalies gyventojus jungtis prie CŠT, svarbus kompleksinių priemonių įgyvendinimas. Efektyvesniam tokių priemonių įgyvendinimui svarbus valstybinis požiūris ir skiriama valstybės parama, didesnis savivaldybių vaidmuo, centralizuotai teikiamų paslaugų įvairovė bei lankstumas, konkurencinga šių paslaugų kaina.

Papildomai pažymime, kad Energetikos ministerija parengė ir 2022 m. liepos 1 d. pakartotinei viešajai konsultacijai pateikė Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymo Nr. IX-1565 1, 2, 8, 9, 10, 101, 12, 15, 20, 22, 23, 24, 30, 32 ir 35 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 82, 83 ir 181 straipsniais įstatymo projektą³ (toliau – Įstatymo projektas), kuriame numatyti pakeitimai, skatinantys ilgalaikį CŠT sistemų planavimą ir motyvacines priemones investicijoms, susijusioms su CŠT sistemų dekarbonizacija, šilumos vartojimo efektyvumo didinimu, šilumos vartojimo paklausos ir šilumos nuostolių sumažinimu. Įstatymo projektu siūloma pereiti prie planavimo dešimties metų laikotarpiui ir nustatyti dviejų lygių šilumos ūkio planavimo dokumentus – savivaldybių rengiamą šilumos ūkio specialųjį planą ir šilumos tiekimo įmonės rengiamą dešimties metų laikotarpio šilumos ūkio plėtros investicinį planą. Šiuose dokumentuose bus numatytos šilumos tiekimo sistemos plėtros ir modernizavimo planas, šilumos tiekimo sistemos plėtros perspektyvinės zonos, palankesnė investicinė aplinka bei kainodara.

PRIDEDAMA: Lietuvos šilumos tiekėjų asociacijos 2022 m. gegužės 20 d. rašto Nr. 52 kopija, 2 lapai.

Energetikos viceministras

Albinas Zananavičius

V. Markevičius, +370 60247406, el. p. vilmantas.markevicius@enmin.lt

³ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/0e9b3750f93c11ecbfe9c72e552dd5bd?positionInSearchResults=0&searchModelUID=6a7e8e88-c430-4f79-8108-a1c27e6c5f71>